

Ρούντι Ρινάλντι*

Η κρίση και ορισμένα γεωπολιτικά συμφραζόμενά της

Στο τρίχρονο 2008-2011 οι διεργασίες πύκνωσαν, καθολικεύτηκαν απόκτησαν οικουμενική τροχιά. Στη χώρα μας ο σχολιασμός και η μελέτη στάθηκαν πρωτίστως στα οικονομικά και δευτερευόντως στα πολιτικά ενώ αγνοήθηκαν πολλά και σημαντικά που χωρούν στην σφαίρα της γεωπολιτικής. Έτσι όμως η προσέγγιση του σύγχρονου νεοελληνικού προβλήματος εκτός από μονομερές γίνεται παραμορφωτική.

Οι τεκτονικές πλάκες μετακινούνται, το γεωπολιτικό-γεωστρατηγικό ζήτημα παίρνει ολοένα και πιο δεσπόζουσα θέση στα πράγματα. Οι εξελίξεις στη χώρα συντελέστηκαν, όχι σε δοκιμαστικό σωλήνα, αλλά σ' αυτό το περιβάλλον.

Η αλλαγή δύο κυβερνήσεων μία της ΝΔ και μία του ΠΑΣΟΚ, η εξέγερση της νεολαίας τον Δεκέμβρη του 2008, η νέα καθεστωτική φάση που εγκαινίασε το Μνημόνιο, η επιβαλλόμενη φτωχοποίηση της συντριπτικής πλειοψηφίας του πληθυσμού, η έλευση της τρούικας, η μετατροπή της χώρας σε μεταμοντέρνα αποικία της Ευρώπης, η εμφάνιση ενός γνήσιου λαϊκού μαζικού κινήματος που σε δύο φάσεις (στις πλατείες και στις παρελάσεις της 28ης Οκτωβρίου) αποδιοργάνωσε την κυβερνητική εξουσία, οδηγώντας στην κυβερνητική μεταβολή υπό τον τραπεζίτη Παπαδήμο εκλεκτό των Μέρκελ και Σαρκοζί. Όλα αυτά γίνονται σε ένα πλαίσιο που η διεθνική πλευρά βαραίνει και παίζει αποφασιστικό ρόλο.

* ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΕΤΡΑΔΙΩΝ

Ο Ρούντι Ρινάλντι είναι συνεκδότης της εφημερίδας «Δρόμος της Αριστεράς».

Η κρίση χρονίζει, πολλαπλασιάζεται, εκδιπλώνεται σε άλλους τομείς. Πέρα από τις οικονομικές συνέπειες, αγκαλιάζει τους εξωοικονομικούς τομείς. Ίδωμένη από την παγκόσμια πλευρά μπορεί να περιγραφεί κυρίως μέσα από τις γεωστρατηγικές μετατοπίσεις. Κεντρικό στοιχείο αυτών των μετατοπίσεων είναι η κρίση που διαπερνά τον δυτικό πρωτίστως καπιταλισμό. Τα παγκόσμια κέντρα του καπιταλισμού μετατοπίζονται ολοένα και περισσότερο προς την Ανατολή. Η συσσώρευση, η επικαιρότητα, οι ανερχόμενες δυνάμεις, οι πολιτικές αναβαθμίσεις και η δυναμική παρουσιάζουν μια άνευ προηγουμένου ένταση στην Ανατολή (αλλά και στο Νότο του σύγχρονου κόσμου). Έτσι λοιπόν το κυρίαρχο πρόβλημα του παγκόσμιου συστήματος εστιάζεται στο πώς θα υπάρξει μια νέα συναρμογή των ανερχόμενων κέντρων της περιφέρειας. Πώς η αναδιάρθρωση του παγκόσμιου συστήματος θα συμπεριλάβει σε νέο ρόλο αναβαθμισμένο, την περιφέρεια με το λιγότερο δυνατό κόστος για τη Δύση. Η Δύση, με τη σειρά της, έχει επιπλέον εσωτερικά προβλήματα. Οι ΗΠΑ διατηρώντας πολιτική στρατιωτική και εν γένει παγκόσμια ισχύ (το οικονομικό της στοιχείο παραμένει ευάλωτο και για πολλούς αναλυτές σε μεγαλύτερη κρίση από ό,τι η Ευρώπη), επιδιώκουν την αναγκαστική αναδιάρθρωση των παγκόσμιων συσχετισμών σε βάρος της Ευρώπης.

Σήμερα το επίκεντρο από την οικονομία περνά στην πολιτική και διαμέσου αυτής στο γεωστρατηγικό. Όλες οι αντιθέσεις μοιάζουν να απολήγουν στο γεωπολιτικό επίπεδο και οι πολιτικές αντιπαραθέσεις να αντανακλούν ολοένα και πιο καθαρά αυτές τις ασίγαστες και οξυνόμενες αντιθέσεις. Μέσα σε αυτό το σκηνικό, παροξύνονται όλων των ειδών οι αντιθέσεις. Π.χ. η αντίθεση Δύσης περιφέρειας, η αντίθεση στο εσωτερικό της Δύσης ενόσω αυτή παραμένει σε αλληλεγγύη μεταξύ της απέναντι στην περιφέρεια, αντιθέσεις μεταξύ των κρατών, αντιθέσεις μεταξύ των κρατών και των αγορών, αντιθέσεις ανάμεσα στις τράπεζες και στα πιο επιθετικά πειρατικά χρηματιστικά ιδρύματα, αντιθέσεις ανάμεσα στο βιομηχανικό κεφάλαιο και τις αγορές, αντιθέσεις ανάμεσα στο Βορρά και το Νότο μέσα στην Ευρώπη και κάθε είδους άλλες αντιθέσεις. Αυτές ωστόσο, αποκτούν το νόημα μέσα στο γενικό πλαίσιο υποχώρησης της Δύσης και ανάδειξης νέων περιφερειακών δυνάμεων και της νέας συναρμογής τους στο διεθνές σύστημα.

Πολλοί διατείνονται ότι το σύστημα οδηγείται σε παγκόσμια έκρηξη δηλαδή, σε ανυπολόγιστο ανεξέλεγκτο χάος, καθώς δεν αναδεικνύονται διαμορφώσιμα σημεία ισορροπίας. Παρ' όλα αυτά τα παγκόσμια κέντρα ισχύος υποβαθμίζουν το ενδεχόμενο θεωρώντας το ως λιγότερο πιθανό. Επεξεργάζονται και επιθυμούν νέες ρυθμίσεις και τρόπους για την επιβολή τους.

Δεν ελπίζουν στην οικονομική ανάκαμψη μέσω αυτών όπως παλαιότερα (πολεμικός καπιταλισμός). Επιδιώκουν πολιτική αναστήλωση και κυριαρχία επί των συμμάχων τους μέσα από τον έλεγχο των εξελίξεων σε κρίσιμες γεωστρατηγικές περιοχές του πλανήτη. Η αριθμητική της στρατιωτικής ισχύος

μπορεί να είναι υπέρ των ΗΠΑ, πλην όμως δεν είναι βέβαιο ότι θα κερδίσουν τον πόλεμο. Ας θυμηθούμε ότι στους πρόσφατους πολέμους Ιράκ και Αφγανιστάν, πέρα από τα πρώτα πρόσκαιρα θετικά γενικά αποτελέσματα, βάλτωσαν. Τελικά, έχασαν αυτούς τους πολέμους, όχι ακριβώς στα πεδία των μαχών. Το αποτέλεσμα ήταν, οι ΗΠΑ, να χάσουν τον παγκόσμιο εξουσιαστικό τους ρόλο. Η εποχή του πλανηταρχισμού έληξε. Αν χάσουν και πάλι σε έναν νέο πόλεμο (π.χ. εναντίον του Ιράν) θα πάψουν να είναι η πρώτη δύναμη στον κόσμο, ενώ πιθανώς το αραβικο-μουσουλμανικό τόξο θα περάσει εκτός επιρροής τους.

Μια επιπλέον διάσταση των πραγμάτων που δεν πρέπει να διαφεύγει, είναι οι γιγαντιαίες διαστάσεις που αποκτούν οι οικονομικές διεργασίες, που αποκτά η ίδια οικονομική συσσώρευση. Ο ανταγωνισμός πλέον διεξάγεται σε αγορές μεγέθους πάνω από 500 εκατ. ανθρώπους.

Παράλληλα, διαμορφώνονται και τα γιγαντιαία κέντρα θεσμικής και εξω-θεσμικής ισχύος (παγκόσμια τράπεζα, ΔΝΤ, Γκόλντμαν Σακς, κερδοσκοπικά κεφάλαια, λέσχες, λόμπυ και συνασπισμοί ειδικών συμφερόντων κ.λπ.). Όλα συντείνουν στην διαμόρφωση ευρύτερων περιφερειακών, ηπειρωτικών συγκροτήσεων, οι οποίες διεκδικούν να παίξουν ρόλο στο παγκόσμιο πεδίο. Αντιστοίχως και η πολιτική διεξάγεται ολοένα και πιο αποφασιστικά στο διεθνικό πεδίο. Ακόμα και η επικαιρότητα διαμορφώνεται αντιστοίχως. Η αραβική άνοιξη, οι αγανακτισμένοι της Ευρώπης, οι προσπάθειες λατινοαμερικάνικης ολοκλήρωσης κ.λπ. είναι μερικές από τις όψεις.

Ένας νέος διεθνισμός μεταξύ των λαών και των κινημάτων, που να είναι αντάξιος των απαιτήσεων, μπαίνει στην ημερήσια διάταξη.

Οι εξελίξεις στην Ευρώπη

Στις μέρες μας βιώνουμε την οριστική ματαίωση του ευρωπαϊσμού. Του ευρωπαϊσμού που αποτέλεσε ιδεολογία, ισορροπία, ρεύμα (ετερόκλητων) ιδεών και στόχων και πάνω απ' όλα θεσμική – πολιτική διαδικασία που αν και είχε επίκεντρο τις συντηρητικές δυνάμεις, διαπερνούσε την πλειοψηφία της κοινωνίας και εκτεινόταν ως το εσωτερικό της Αριστεράς περιλαμβάνοντας μεγάλο μέρος της. Ο ευρωπαϊσμός ως προοπτική ανέλιξης μέσα από παντοτινή ειρήνη, διαρκή άνοδο του βιοτικού επιπέδου και πολιτισμική συνδιαμόρφωση, δεν υποστηρίζεται πλέον από κανέναν.

Το πολύχρονο θεσμικό βάλτωμα ξεθώριασε την αίγλη της ... υπόσχεσης, για να μετατραπεί σήμερα σε κομμάτια και θρύψαλα.

Άλλωστε, από καιρό ο ευρωπαϊσμός είχε εκπέσει σε ευρωρεαλισμό. Είχε συρρικνωθεί σε απολογητική ενός εσχάτου πυρήνα κατακτήσεων που υποτίθεται ότι διέσωζε η ΕΕ. Η δημοκρατία, η ευρωπαϊκή ταυτότητα και τα λοιπά

παραμερίστηκαν, η ΕΕ προπαγανδιζόταν σαν αναγκαία συνθήκη ύπαρξης στο σύγχρονο υπερανταγωνιστικό, διεθνοποιημένο κόσμο.

Μάλιστα, υπήρχε η άποψη ότι στα πλαίσια της διεθνοποιημένης άσκησης της πολιτικής, υπάρχουν στην Ευρώπη εξασφαλίσεις, θετικοί όροι για την είσοδο στα παιχνίδια της παγκόσμιας σκηνής. Αυτή η άποψη δεν ήταν υποκριτική. Κάποιοι την πίστευαν. Προστασία περιβάλλοντος, έλεγχος στις παγκόσμιες ροές κεφαλαίων (φόρος Τόμπιν), δημοκρατικό πολιτικό σύστημα, αντιρρόπηση της ανισότητας, δικαιώματα, ήταν κάποιες κατακτήσεις που θεωρούνταν εφελτήριο για να ασκηθεί διεθνώς η πολιτική.

Οι δραματικές εξελίξεις με την κρίση στην Ευρώπη ξεθεμελιώνουν αυτήν την βάση πραγμάτων. Όσοι υποστήριζαν ακόμα και τον ευρω-ρεαλισμό νιώθουν το έδαφος να φεύγει κάτω από τα πόδια τους. Διότι στην Ευρώπη η σχέση Βορρά - Νότου έχει ξεγυμνωθεί από το περικάλυμμά της και αποκαλύπτεται ως σχέση αφαίμαξης και αποικιοκρατικής υποδούλωσης.

Στο νέο περιβάλλον η Μέρκελ θα δέσει χειροπόδαρα την Ευρώπη. Ελευθερίες και δημοκρατικές κατακτήσεις θα περισταλούν ως το όριο της πλήρους αναίρεσης. Οποιαδήποτε στρατηγική δημοκρατικών κατακτήσεων και ρήξεων μέσα στο ευρωπαϊκό σπίτι γίνονται σχεδόν ουτοπικά. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο δυσκολεύουν τα συνολικά δεδομένα για τα έθνη και τις χώρες. Ο εθνικός δρόμος γίνεται και πάλι επιβεβλημένος: Η αναστροφή της παγκοσμιοποίησης οφείλει να ξεκινήσει μέσα από την επανεθνικοποίηση διαδικασιών, μηχανισμών, αρμοδιοτήτων. Το εθνικό κράτος πρέπει να ξαναυπάρξει, εν όσω η ιστορική πορεία και δυνατότητα τείνει προς την υπέρβασή του. Αυτή είναι μια συγκεκριμένη αντίφαση που οφείλουμε να δεχτούμε. Είναι αναγκαίο βήμα όταν διαφεύδονται οι τάσεις ευρωπαϊκής πολιτικής. Εθνική πορεία δεν σημαίνει απομόνωση αλλά στήριξη ολοένα και περισσότερο στις δικές μας δυνάμεις. Οι πιθανότητες στήριξης από τα έξω, είτε από λαούς είτε από πολυεθνικά μορφώματα (καπιταλιστικών ολοκληρώσεων) ελαχιστοποιούνται. Σε αυτά τα δεδομένα πρέπει να τοποθετηθεί οποιαδήποτε στρατηγική και τακτική οποιοδήποτε προοδευτικό μπλοκ δυνάμεων στην Ελλάδα. Με τον τρόπο αυτό έχουμε και την επανεθνικοποίηση της πολιτικής. Ο αναγκαίος διεθνισμός παραπέμπεται στην υλοποίηση συνθετότερων προϋποθέσεων.

Απέναντι στην Ευρώπη που πρέπει να αντιπαλέψουμε, δεν ξέρουμε ποια Ευρώπη πρέπει να αντιτάξουμε. Αυτό δυσκολεύει τον προσδιορισμό των σημείων της ρήξης χωρίς όμως να ματαιώνει την αναγκαιότητά της. Θα υπάρξουν τακτικές, υποταγή υπό το βάρος των συσχετισμών, πλην όμως η κατεύθυνση οφείλει να είναι δεδομένη.

Η Ελλάδα είτε με συμμετοχή στην ΕΕ είτε με παραδειγματική «τιμωρία» και αποβολή της από αυτήν, σενάρια που όπως είδαμε συνυπάρχουν στους πιο ισχυρούς κύκλους της ΕΕ (Γερμανία), θα οδηγηθεί αναγκαστικά σε αποκλίνουσες σχέσεις με το ιμπεριαλιστικό διεθυντήριο το οποίο, βεβαί-

ως, δεν πρόκειται να παραιτηθεί από τις αξιώσεις του (οι δανειστές δεν θα μείνουν χωρίς να πάρουν στο πολλαπλάσιο όσα νομίζουν ότι τους ανήκουν). Η εναλλακτική λαϊκή, αριστερή κατεύθυνση οφείλει να προδιαγράψει μια ρεαλιστική πορεία ρήξεων, παραγωγικής αναγέννησης, άλλων διεθνών σχέσεων και κατοχύρωσης της νέας θέσης της χώρας και προπάντων ένα μεγάλο κοινωνικό και πολιτικό μπλοκ δυνάμεων που να στηρίζουν αυτήν την προοπτική και διέξοδο. Μια άλλη Ελλάδα σε μια άλλη Ευρώπη θέτει πολλές προϋποθέσεις. Μια άλλη Ελλάδα σημαίνει άλλο πολιτικό και κοινωνικό συσχετισμό τέτοιο που να μπορεί να βάλει τις βάσεις μιας διαφορετικής οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής πορείας. Μια Ελλάδα που η επιρροή της αστικής τάξης (ελληνικής και ευρωπαϊκής) με τα συνακόλουθα τρομοκρατικά τους διλήμματα θα έχουν εξασθενήσει. Εδώ δεν πρέπει να υπάρχουν αυταπάτες: ένα δίλημμα «ευρώ ή δραχμή» έχει ακόμα δύναμη πάνω σε λαϊκές μάζες, γιατί συνειδητοποιούν πως μια άμεση χωρίς προϋποθέσεις επιστροφή στην δραχμή, εδώ και τώρα, σημαίνει βίαιη, δραματική φτωχοποίησή τους. Η άλλη Ευρώπη, σημαίνει Ευρώπη χωρίς την Ε.Ε., δηλαδή χωρίς τον νεοφιλελεύθερο, συγκεντρωτικό, αντεργατικό, αντικομμουνιστικό, ιμπεριαλιστικό σημερινό οργανισμό, με νέες σχέσεις ανάμεσα στις χώρες της Ευρώπης και φυσικά με απελευθερωμένες τις δυνατότητες ανάπτυξης, άρα χωρίς τους βρόχους του χρέους, του σκληρού νομίσματος και της εθνικής υποταγής των πλέον αδυνάτων. Αυτή η προοπτική θέτει καθήκοντα συντονισμού και προώθησης πανευρωπαϊκών αγώνων, βάρθρα στόχων, αναζήτηση στόχων και προοπτικής ακόμα και σε περιφερειακό επίπεδο, αν είναι δυνατόν (π.χ. Ευρώπη του Νότου, χώρες χρεωμένες κ.λπ.).

Η πορεία προτεκτορατοποίησης της Ελλάδας

Στις κοινωνίες που κυριαρχεί ο καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής, υπάρχουν πολλά είδη καθεστώτων. Είναι άλλο πράγμα ένα φασιστικό καθεστώς, άλλο μια τυπική αστική δημοκρατία, άλλο η κατάλυση της ανεξαρτησίας ή η κατοχή μιας χώρας, άλλο η οικονομική και πολιτική εξάρτηση. Ακόμα, γίνεται διάκριση και σε καθεστώτα τυπικής αστικής δημοκρατίας, π.χ. δικομματικό καθεστώς και εναλλαγή του, όπως υπάρχουν και αρκετοί τύποι καθεστώτων ειδικής έκτακτης ανάγκης. Αυτά δεν είναι χωρίς σημασία ζητήματα, ιδιαίτερα όταν ζούμε σε μια χώρα που τα τελευταία δύο χρόνια οι καθεστωτικές φάσεις διαδέχονται η μία την άλλη, χωρίς να δίνεται (ειδικά από την Αριστερά) η ιδιαίτερη προσοχή που απαιτείται.

Με τον ερχομό στην εξουσία του Γ. Παπανδρέου και την υπερψήφιση της πρώτης δανειακής σύμβασης και του Μνημονίου, ήδη είχαμε περάσει από το καθεστώς μιας τυπικής αστικής διακυβέρνησης ενός εξαρτημένου καπιταλισμού, σε μια νέα καθεστωτική φάση όπου πολλές από τις αρχές της λαϊκής και

εθνικής κυριαρχίας είχαν ατονήσει ή και παραχωρηθεί προς τους δανειστές και τους φορείς τους.

Η λεηλασία ή και η κατακτητική πολιτική σε βάρος μιας χώρας μπορεί να γίνει «συνεταιρικά», αλλά συνήθως επιβάλλονται τα συμφέροντα των ισχυροτέρων. Συγκεκριμένα, των διεθνών ιμπεριαλιστών και των οργανισμών τους και το περιθώριο που αφήνεται στους εγχώριους αστούς είναι να συνδράμουν ενεργά και να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις αυτές. Ορισμένοι, μάλιστα, μάλλον θα συνθλιβούν, αλλά αυτό δεν έχει ιδιαίτερη σημασία για το χρηματιστικό κεφάλαιο και τις περίφημες «αγορές». Με τις αποφάσεις στις Συνόδους Κορυφής της Ε.Ε. η καθεστωτική φάση αρχίζει να παίρνει πιο βαθιά χαρακτηριστικά άμεσης κυριαρχίας του γερμανικού ιμπεριαλισμού επί της χώρας, με ιδιαίτερα αποικιοκρατικά, νεοαποικιοκρατικά χαρακτηριστικά και όρους που μετατρέπουν τη χώρα σε προτεκτοράτο. «Προτεκτοράτο (protectorate) σημαίνει κάποια εδαφική κατοικήσιμη περιοχή που ελέγχεται (ή κυριαρχείται, κατά διάφορους βαθμούς) από μία ή περισσότερες «προστατεύουσες» (προστάτιδες - protecting) Δυνάμεις». Το Διεθνές Δίκαιο διακρίνει πολλές εκδοχές προτεκτοράτου, αλλά δεν είναι αυτό που μας απασχολεί στο παρόν σημείωμα, αλλά η τάση μετατροπής της Ελλάδας από κυρίαρχη (έστω καπιταλιστικά εξαρτημένη) χώρα σε ένα υβρίδιο κράτους, που η ουσία του πλησιάζει το προτεκτοράτο και απομακρύνεται πολύ από το πρότυπο της κυρίαρχης χώρας. Ας θυμηθεί ο καθένας δηλώσεις και τοποθετήσεις Ελλήνων πολιτικών για τα θέματα κυριαρχίας, συνόρων (Γ. Παπανδρέου τόσο ως υπουργός Εξωτερικών όσο και ως πρωθυπουργός, Άννα Ψαρούδα Μπενάκη ως πρόεδρος της Βουλής) που ρητά λένε ότι μπορεί να χρειαστεί να περιοριστεί η εθνική κυριαρχία ή να αλλάξουν τα σύνορα, για να μπορούμε έτσι να μετέχουμε στις οικονομικές συμμαχίες ή να μη βουλιάξουμε ως χώρα. Κοντά σε αυτά τα δείγματα ευλυγισίας υπάρχουν και άλλα όσον αφορά το Κυπριακό (ναι στο σύμφωνο Ανάν που πρώτος φώναξε ο Παπανδρέου μαζί με τον Δρούτσα, πρώην υπουργό Εξωτερικών που μετείχε στη σύνταξη του σχεδίου Ανάν) και άλλα όσο αφορά τις ελληνοτουρκικές σχέσεις με ουσιαστική αποδοχή καθαρά ενδοτικών θέσεων και υποχωρήσεων σε θέματα κυριαρχίας της χώρας (Αιγαίο, ΑΟΖ κ.λπ.).

Με τις δανειακές συμβάσεις και τα μνημόνια η προτεκτορατοποίηση της χώρας προχώρησε με άλματα σε όλα τα ζητήματα της οικονομικής πολιτικής και εκχώρησης της δημόσιας περιουσίας, στη διάλυση καίριων τομέων του κράτους και υποκατάσταση με μηχανισμούς της τρόικας που θα έχει πλέον μόνιμη παρουσία στη χώρα κατόπιν «αιτήσεως της ελληνικής πλευράς»! Επομένως, ο έλεγχος ή κυριαρχία κατά διάφορους βαθμούς από μία ή περισσότερες «προστατεύουσες» (προστάτιδες) δυνάμεις γίνεται ασφυκτικός, σχεδόν ολοκληρωτικός στην οικονομική σφαίρα, αγκαλιάζει την πολιτική σφαίρα και φυσικά τον κρατικό μηχανισμό και συνοδεύει τα φαινόμενα της χρεοκοπίας και «τιμωρίας» της Ελλάδας. Οικονομικά, σχεδόν όλη η Ευρώπη υποτάσσεται στη Γερμανία και η Ελλά-

δα προτεκτορατοποιείται από τη Γερμανία, η οποία θα έχει τον έλεγχο και την κυριαρχία όλης της οικονομικής λειτουργίας (καταλήστευση) ή και τη δυνατότητα «πνιξίματος» της χώρας αν το θελήσει ανά πάσα στιγμή. Ο κύριος Ράιχενμπαχ, νέος γκαουλάιτερ είναι ήδη εδώ και έχει αναλάβει υπηρεσίες. Είναι μαζί του και μια ολόκληρη ομάδα από τοποτηρητές, της «task force» (Ομάδα Δράσης) της Κομισιόν, που θα «επιβλέπει» αν τηρούνται οι δεσμεύσεις που είχε αναλάβει η κυβέρνηση Παπανδρέου και τώρα η τριχομματική κυβέρνηση υπό τον τραπεζίτη Παπαδήμο απέναντι στην τρόικα. Μια νέα ποιότητα στην υπόσταση της χώρας υπάρχει και πρέπει να αντιμετωπιστεί. Ο αγώνας ενάντια στην τρόικα, στα μνημόνια, στις δανειακές συμβάσεις, είναι αγώνας για ανεξαρτησία, δημοκρατία, χειραφέτηση, για έναν άλλο δρόμο απαλλαγής από τα δεσμά της ιμπεριαλιστικής επικυριαρχίας, από την προτεκτορατοποίηση, το διαμελισμό της χώρας, οικονομικό πολιτικό κοινωνικό.

Η νέα δανειακή σύμβαση που θα διέπεται μάλιστα από το αγγλικό δίκαιο (!!!) παραδίδει τη χώρα στους δανειστές, επιβάλλοντας συνθήκες ωμής αποικιοκρατίας και χρεοκοπίας του λαού για πολλές γενιές. Η ανάγκη του πολιτικού αγώνα, της ανατροπής του πολιτικού συστήματος, η δημοκρατική πολιτική αναδιοργάνωση, η παραγωγική ανασυγκρότηση, σαν ενιαία και αδιαίρετη θέση, αποτελούν σήμερα σημαντικό όπλο για την κατεύθυνση της πάλης στις υπό διαμόρφωση συνθήκες. Μέσα σε αυτή την λογική και με προϋπόθεση την τροποποίηση του πολιτικού συσχετισμού αποκτούν νόημα οι θέσεις για έξοδο από την ευρωζώνη, για εθnicoποίηση του τραπεζικού συστήματος, για επανέλεγχο της νομισματικής πολιτικής κ.λπ. Πρέπει να δειχθεί με πειστικό τρόπο πως ένας λαός, μια χώρα, δεν μπορούν να φυλακιστούν στο ευρώ (νεοφιλελεύθερο νόμισμα) και στο ληστρικό χρέος (σύστημα επιβολής όρων των δανειστριών μεγάλων δυνάμεων). Είναι ανάγκη να δειχθεί πως υπάρχει άλλος δρόμος ρεαλιστικός και αποτελεσματικός.

Επομένως: εναντίωση στα μνημόνια και την τρόικα (ΕΕ, ΕΚΤ, ΔΝΤ για να μην ξεχνιόμαστε) – στάση πληρωμών στους δανειστές – ανακούφιση εργαζομένων – παραγωγική ανασυγκρότηση (με ό,τι μέτρα είναι αναγκαία γι' αυτό – τράπεζες, νομισματική – δημοσιονομική πολιτική κ.λπ.). Και προπάντων, κορυφαία προϋπόθεση: λαϊκό κίνημα, συνειδητοποιημένο γύρω από όλα αυτά, κοινωνικό μπλοκ δυνάμεων που να στηρίζουν αυτήν την αλλαγή, παλλαϊκό (εθνικό-λαϊκό) μέτωπο πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων για διέξοδο της χώρας, βάθεμα του ριζοσπαστισμού και της κοινωνικής συνείδησης, σφυρηλάτηση πνεύματος αγώνα αντίστασης και ρήξης με τα σύγχρονα δεσμά του παγκόσμιου συστήματος. Αυτή είναι η συμβολή μας σε μια μεγάλη ιστορική στροφή που επιβάλλεται και στην Ευρώπη και την περιοχή μας. Μια εποχή εξεγέρσεων, δημοκρατικών κινημάτων και επαναστάσεων έχει ανοίξει. Ας βρούμε τη θέση μας μέσα σε αυτήν.

Κριτική της Αριστεράς

Στις δεκαετίες που πέρασαν δύο βασικές κατηγορίες της ανάλυσης της Αριστεράς ξεχάστηκαν και σβήστηκαν από τον πολιτικό της λόγο. Η πρώτη είναι η κατηγορία της «εξάρτησης» που θεωρήθηκε εντελώς ρετρό σχήμα και η δεύτερη αφορά την εξαφάνιση της κατηγορίας «δυτικός ευρωπαϊκός ιμπεριαλισμός». Αυτή η περίεργη θεωρητική λοβοτομή χρειαζόταν για να γίνουν αποδεκτά διάφορα σχήματα της περιβόητης «αλληλεξάρτησης» και της «Ευρώπης κοινό σπίτι από τα Ουράλια ως τον Ατλαντικό» της εποχής του Γκορμπατσώφ.

Πιο συγκεκριμένα, η Αριστερά για δεκαετίες τώρα έχει ναρκωθεί και αυτή στο πλαίσιο της ψευδεπίγραφης ανάπτυξης. Τις δύο τελευταίες δεκαετίες είχε πιστέψει όσα έλεγε η αστική τάξη για την εξέλιξη της ελληνικής οικονομίας. Έβλεπε (στην πλειοψηφία της) την Ελλάδα ως ιμπεριαλιστική ή μικρο-ιμπεριαλιστική χώρα. Ξαφνικά, ανακάλυψε ότι η χώρα είναι υπό κατοχή και κηδεμονία, με τεράστιο χρέος και συμπαραλιασμένη οικονομία. Αποσιώπησε το ρόλο του ιμπεριαλισμού και των ανταγωνισμών. Έβαλε κάτω από το χαλί όλα τα ανοιχτά ζητήματα των σχέσεων Ελλάδας-Τουρκίας. Δεν αξιολόγησε την καταιγίδα που έρχεται στα εθνικά ζητήματα. Ακόμα και τώρα δεν θέλει να δει και να αντιδράσει, να οργανώσει, να ενδυναμώσει το λαϊκό κίνημα σε μία κατεύθυνση διεξόδου της χώρας, παραγωγικής ανασυγκρότησης, δημοκρατικής ανάταξης και λαϊκής και εθνικής επιβίωσης. Δεν μπορεί να διανοηθεί ότι το ταξικό στοιχείο διαπλέκεται με το εθνικό και χρειάζεται ένας προσανατολισμός, μία κατεύθυνση, μία ρήξη και τομή που να μην τα διαχωρίζει, αλλά να προωθεί και τα δύο σαν απαραίτητα στοιχεία μιας παλλαϊκής συσπείρωσης, ενός παλλαϊκού μετώπου σωτηρίας. Το κενό, επομένως, είναι μεγάλο και γίνεται ακόμα μεγαλύτερο, ακόμα πιο κρίσιμο.

Αυτή η διαπίστωση παραπέμπει στην ανάγκη που βοά εδώ και καιρό για ωρίμανση του κινήματος και γενικά των πολιτικών του προϋποθέσεων για να δώσει διέξοδο. Η Αριστερά, που θεωρητικά θα μπορούσε να αποτελέσει μια προοπτική, δεν φαίνεται να μπορεί να την δώσει, γιατί ασχολείται περισσότερο για τα εντός του υπαρκτού καθεστώτος-συστήματος τεκταινόμενα και όλα παραπέμπονται σε εκλογικά ποσοστά, παρά τους όρκους για κινήματα και ταξικούς αγώνες. Απλά, δεν διεκδικεί την πτώση του ειδικού τροϊκανού καθεστώτος και δεν επιδεικνύει με πειστικό τρόπο την αναγκαία μετάβαση σε κάτι άλλο. Ούτε μπαίνει στον κόπο να το περιγράψει, να το ονοματίσει, να συσπειρώσει τον κόσμο στη βάση του άλλου δρόμου, της διεξόδου και να δώσει στο μαζικό λαϊκό κίνημα μια ευρύτερη προοπτική. Δεν θα επεκταθούμε σε μια κριτική της πολιτικής συμπεριφοράς της ευρωπαϊκής Αριστεράς, για την οποία πολλά μπορούν να ειπωθούν. Στα δικά μας, όμως, πρέπει να τονιστούν μεγάλες ηχηρές σιωπές και παραλείψεις:

Α) Η Αριστερά συμπεριφέρεται σαν να μην έγινε κάποια ποιοτική μετα-

βολή στο καθεστώς εδώ και δύο χρόνια. Σαν να συνεχίζουμε να πλέουμε στα νερά των προδιαγραφών της μεταπολίτευσης. Η νέα καθεστωτική φάση που όσο περνά ο καιρός βαθαίνουν, ποιοτικά, ορισμένα χαρακτηριστικά της μοιάζει να μην υπάρχει. Τα απανωτά πραξικοπήματα Μέρκελ-Σαρκοζί που επέβαλαν τον τραπεζίτη Παπαδήμο ως πρωθυπουργό, χωρίς καμιά λαϊκή νομιμοποίηση, δεν πολυαπασχολούν την Αριστερά. Σε σχέση με αυτά – που ο λαός τα αντιλαμβάνεται αμέσως – η Αριστερά (σχεδόν ολόκληρη με μικρές εξαιρέσεις) δεν τα αποδέχεται και περίπου τα κατακρίνει. Δεν αποδέχεται ότι υπάρχει συνολικό πρόβλημα πολιτικού συστήματος (ορισμένοι ακόμα μιλάνε για δικομματισμό) γιατί φοβάται μήπως συμπεριληφθεί και η ίδια σε αυτό. Δεν αποδέχεται ότι υπάρχει ένα ειδικό καθεστώς (που πρέπει να ανατραπεί) αλλά η συνέχεια μιας συνηθισμένης κατάστασης. Δεν θέλει να ακούσει τίποτα για «χούντα», για «κατοχή» κ.λπ. γιατί τα θεωρεί υπερβολικά και ανυπόστατα. Έτσι, όμως, έρχεται σε ρήξη και με τις πλατείες και με τις εκδηλώσεις διαμαρτυρίας στις παρελάσεις, έρχεται σε αντίθεση με έναν επεκτεινόμενο λαϊκό ριζοσπαστισμό.

Η Αριστερά δεν θέλει να καταλάβει αυτό που διαισθητικά καταλαβαίνει όλος ο λαός: το καθεστώς που εμπεδώνεται και παίρνει ανοιχτά τα χαρακτηριστικά μιας αρμοστείας και υποδουλώνει τη χώρα στους δανειστές, καταργεί κάθε επίφαση δημοκρατίας και λαϊκής κυριαρχίας, κάνει κουρελόχαρτο το Σύνταγμα, υπαγορεύει νόμους και δίκαιο από ξένα κέντρα και μετατρέπει όλο τον πολιτικό κόσμο σε υπογράφουσες «γλάστρες», δεν θα μετακινηθεί, δεν θα παραδώσει, δεν θα «εκδημοκρατιστεί». Όσο μεταβατικό και να είναι μας οδηγεί σε μια μετάβαση προς μια ολοκληρωτική δικτατορία και εκτροπή. Αυτό που θα τη διαδεχθεί ομαλά θα είναι ένα πλήρως υποταγμένο, ουσιαστικά κατοχικό και δωσίλογο προσωπικό, δηλαδή η φυσιολογική μετεξέλιξη αυτού που τώρα οικοδομείται με διατάγματα, πραξικοπήματα, δυνάμεις κρούσης των τροϊκανών και γκαουλάιτερ. Αν και είναι απόλυτα αναγκαίο να τεθεί το βαθύτατο αίτημα μιας δημοκρατίας πραγματικής δεν το αντιλαμβάνεται η επίσημη Αριστερά.

Β) Παραλείπεται συνολικά το ζήτημα της ανεξαρτησίας, της εθνικής ανεξαρτησίας της χώρας και μάλιστα σε μια συγκυρία ευρύτατων αλλαγών σε όλα τα μέτωπα. Το ευρύτερο γεωπολιτικό πλαίσιο και οι ανακατατάξεις που συντελούνται, τα νέα «τόξα» που δημιουργούνται, λησμονούνται και ο λόγος αφορά μόνο τις εξελίξεις στην Ευρώπη και δη στην ευρωζώνη. Όμως και αυτές ακόμα (που είναι σοβαρότατες και κρισιμότες) δεν παρατηρούνται στο πλαίσιο των γενικότερων ανακατατάξεων και το τι σενάρια θα τροφοδοτήσουν ή ήδη τροφοδοτούν στην νοτιο-ανατολική Μεσόγειο ή τα Βαλκάνια, ούτε το πώς το αμερικανικό τόξο θα συμπεριφερθεί ειδικά στο Νότο της Ευρώπης μετά τις δύο αλλαγές κυβερνήσεων σε Ελλάδα και Ιταλία. Η κρίση της Ευρωζώνης και του ευρώ, σύμπτωμα και αυτό της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και το βάθεμά τους έχουν οδηγήσει σε αναδιατάξεις όλων των μεγάλων δυνάμεων και όσα μέλλοντα να γίνουν, δείχνουν μια όξυνση και ένταση όλων των αντιθέσεων.

Είναι τυχαίες αυτές οι «παραλείψεις»; Πώς μπορεί να εξηγηθούν;

Οι λόγοι είναι πολλοί. Ο κυριότερος είναι η συστημική λογική, το μη ξεπέραςμα των ορίων του συστημισμού, η προσκόλληση στις προδιαγραφές αυτού του υπάρχοντος πολιτικού συστήματος και οι πολλαπλές εξαρτήσεις που απορρέουν από την καθωσπρέπει συμμετοχή σε αυτό.

Δεύτερος λόγος είναι η μη εμπιστοσύνη στο λαό, στις δυνάμεις του και τους αγώνες του. Από δω και η αντίληψη πως η Αριστερά είναι κάτι υπεράνω του λαού, ο οποίος δεν καταλαβαίνει την ορθή γραμμή, δεν ξέρει, δεν αντιλαμβάνεται, ρέπει προς το αυθόρμητο και ανεξέλεγκτο και αυτό μπορεί να την θέσει σε δοκιμασία.

Τρίτος λόγος, είναι η αντίληψη πως η χώρα δεν είναι πολιτικά, οικονομικά, στρατιωτικά εξαρτημένη, άρα είτε συμμετέχει στην ιμπεριαλιστική λεία έστω από υποδεέστερη θέση (ΚΚΕ), είτε δεν μπορεί να γίνει οποιοδήποτε βήμα χωρίς αλλαγή των συσχετισμών εντός της Ευρώπης (ΣΥΝ). Η αποσάθρωση του πολιτικού συστήματος, όπως το γνωρίσαμε μέχρι τώρα, οφείλεται εν μέρει στο ότι χρεοκοπούν τα πελατειακά αναχρονιστικά χαρακτηριστικά του (στοιχεία που και οι σημιτικοί εκσυγχρονιστές ήθελαν να ξεπεράσουν), εν μέρει στο ότι το πολιτικό σύστημα έφερε τη σφραγίδα κοινωνικών και πολιτικών αγώνων. Κυρίως όμως αποσαθρώνεται γιατί το κοινωνικό συμβόλαιο που το στήριζε δεν υπάρχει πλέον και οι διάφορες πλευρές που το συγκροτούσαν, διαλύονται και γκρεμίζονται από τις επιβαλλόμενες μνημονιακές πολιτικές. Αυτή η κατάρρευση του κοινωνικού συμβολαίου (που μέρος του ήταν το ανώτερο πολιτικό και συνδικαλιστικό προσωπικό της Αριστεράς), οδηγεί σε τεκτονικές αλλαγές του πολιτικού στοιχείου, τέτοιες που η επίσημη Αριστερά αδυνατεί να διαβάσει, παράλληλα δε, φέρνει στο φως νέες μορφές έκφρασης και συγκρότησης όπως έδειξαν οι πλατείες, οι κινήσεις όπως η Σπίθα του Μ. Θεοδωράκη, οι διαδηλώσεις την 28η Οκτωβρίου και άλλες που θα δούμε στο προσεχές μέλλον.

Τέταρτος λόγος είναι η προσκόλληση – μετά από όσα έχουν γίνει – στον κεντροαριστερό άξονα και την λογική του. Σύμφωνα με αυτήν την οπτική ό,τι μπορεί να γίνει σε μια προοδευτική κατεύθυνση στη χώρα μπορεί να προέλθει από ένα μπλοκ δυνάμεων που έχει μια ιστορική αναφορά στο Κέντρο και την Αριστερά. Μόνο που το «Κέντρο» έχει πάψει εδώ και δεκαετίες να είναι τέτοιο, έχει μετατραπεί – συγχωνευτεί, αναδειχθεί σε νέα Δεξιά, πιο πολυπρόσωπη, πιο οργανική, πιο αποτελεσματική από την παραδοσιακή. Αυτός ο κεντροαριστερός άξονας είχε την πολιτική και ιδεολογική ηγεμονία του εκσυγχρονισμού και της αναδιάρθρωσης, του ευρωπαϊσμού και της δυνατής Ελλάδας. Τώρα, με όλες τις αλλαγές που συντελούνται παγκοσμίως και στην περιοχή, η κατάρρευση αυτού του άξονα είναι γεγονός αλλά η τακτική και η πολιτική των κομμάτων της μεταπολίτευσης δεν έχουν αναπροσαρμοστεί. Επομένως, ακόμα

και τώρα η Αριστερά ψηφίζει Καμίνη και Μπουτάρη, προσβλέπει στην αντιμνημονιακή βάση του ΠΑΣΟΚ και μόνο και αυτό με κλασικό τρόπο (άντε να βάλει κάποιον στα ψηφοδέλτιά της) και υπολείπεται κραυγαλέα από το να οικοδομήσει ένα ευρύ, πλατύ, παλλαϊκό, πανεθνικό Μέτωπο ανατροπής του ειδικού καθεστώτος και οικονομικής ανασυγκρότησης για την ανακούφιση του λαού και την αντιμετώπιση της χρεοκοπίας.

Η λαϊκή διαθεσιμότητα

Το κλειδί για οποιαδήποτε θετική διέξοδο είναι η λαϊκή διαθεσιμότητα-κίνηση και παρουσία. Με μια έννοια αυτή ήταν ο μεγάλος πρωταγωνιστής που σφράγισε την πολιτική και κοινωνική ζωή το 2011. Δεν ήταν η τρόικα, ο Παπανδρέου ή ο τρικομματικά στηριγμένος Παπαδήμος. Η λαϊκή διαθεσιμότητα, έκφραση ενός αναπτυσσόμενου πολλαπλά αντιφατικού ριζοσπαστισμού, σημάδεψε τις εξελίξεις. Το συγκροτούμενο, αναδυόμενο λαϊκό μαζικό κίνημα, αγωνιστικός βραχίονας της λαϊκής διαθεσιμότητας με την επίμονη και πεισματική παρουσία του σε γενικές απεργίες, σε πλατείες, σε παρελάσεις, σε επιτροπές, σε λαϊκές συνελεύσεις, έδωσε μεγάλες πολιτικές μάχες, στοχοποίησε ολόκληρο το πολιτικό σύστημα Μνημόνιο και τρόικα. Πέτυχε την απομάκρυνση της κυβέρνησης Παπανδρέου, εξανάγκασε σε χειρισμούς και υποχωρήσεις στα θέματα με τα χαράτσια, έδωσε ζωή σε νέες μορφές οργάνωσης και συλλογικής δράσης, έδειξε στους «από πάνω» πως δεν είναι διόλου εύκολη υπόθεση η διακυβέρνηση της χώρας υπό όρους κατοχής και χούντας. Οι «από πάνω», βεβαίως, περίμεναν πως θα υπάρξει αντίδραση. Ήλπιζαν πως θα είναι χειραγωγήσιμη μέσα από την αποσπασματικότητα και τους αποπροσανατολισμούς που επέβαλαν. Το ποτάμι της οργής, όμως, έδειξε πως τόσο ο συστημισμός συνδικάτων και επίσημης Αριστεράς όσο και η ανοικτή καταστολή δεν μπορούν να φρενάρουν την ορμητική εισβολή του λαού, που με ειρηνικό και ακηδεμόνευτο τρόπο μπόρεσε να δώσει τις δικές του απαντήσεις, να θέσει τα δικά του ερωτήματα, να ψάξει για εναλλακτικές προτάσεις, να διευρύνει και βαθύνει αιτήματα προοπτικές και αναζητήσεις. Η μετατόπιση των συνειδήσεων που έγινε τη χρονιά αυτή, ήταν ίσως το εκπληκτικότερο γεγονός. Σημάδεψε ολόκληρη την κοινωνία και συνεχίζεται ως διαδικασία με σημαντικές απολήξεις-συμπεράσματα στη συμπεριφορά και τη στάση των πολιτών. Αυτή η λαϊκή διαθεσιμότητα επέβαλε και ξανάφερε στην επιφάνεια ζητήματα που είχαν περίπου ξεχαστεί: απαίτησε να ανατραπεί το πολιτικό σύστημα, να τιμωρηθούν οι ένοχοι, πραγματική δημοκρατία, ανεξαρτησία, χειραφέτηση, παραγωγική ανασυγκρότηση, νέα θέση της Ελλάδας στο σύγχρονο κόσμο. Ζήτησε επαναθητικοποίηση όλων των σφαιρών της δημόσιας, κοινωνικής πραγματικότητας, ιδιαίτερα της πολιτικής. Έγινε η ίδια φορέας νέων αξιών και αρετών.

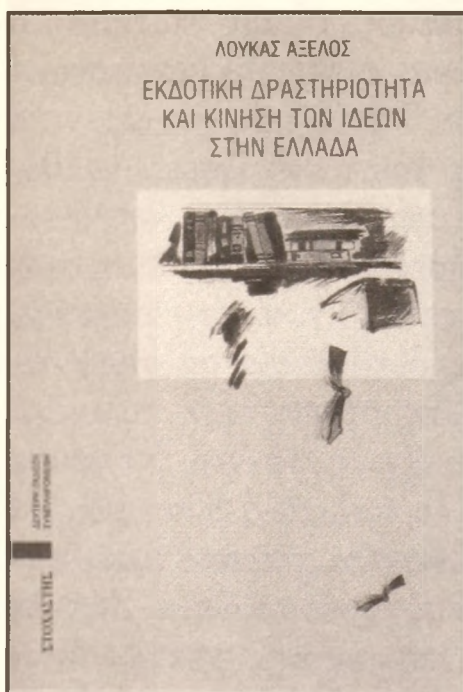
Η λαϊκή διαθεσιμότητα παραμένει ένας κρίσιμος παράγοντας. Άλλωστε και σε διεθνές επίπεδο αυτό αποδεικνύεται και στην αυγή της δεύτερης δεκαετίας του 21ου αιώνα.

Συμπέρασμα

Η σύμπτωση της οικονομικής-κοινωνικής κρίσης με την εθνική, θα δώσει διαστάσεις πανεθνικής κρίσης. Η διέξοδος, η διάσωση, η επιβίωση της χώρας, της κοινωνίας, του λαού, γίνεται πλέον πιο σύνθετη. Παραπέμπει σε διαδικασίες που ξεπερνούν κατά πολύ την απλή διατύπωση αιτημάτων ή την επιδίωξη επιτυχημένων επιμέρους οικονομικών χειρισμών. Αναζητείται η συνολική πολιτική οπτική που τόσο κραυγαλέα απουσιάζει, που πρέπει να μπολιάσει την υπαρκτή και υπολογίσιμη λαϊκή διαθεσιμότητα – λαϊκό ριζοσπαστισμό. Η συνάντηση μιας ορισμένης Αριστεράς, δηλαδή, ιδεολογικά και πολιτικά εξοπλισμένης για την δημιουργία ενός μεγάλου εθνικού-λαϊκού μπλοκ, με τον υπαρκτό ριζοσπαστισμό είναι ένα μεγάλο ζητούμενο, μια μεγάλη πρόκληση, ένα ανοικτό στοίχημα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ

ΛΟΥΚΑΣ ΑΞΕΛΟΣ: ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΗ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η Εκδοτική Δραστηριότητα είναι μια θαυμάσια πολιτική μελέτη, η οποία μ' αφορμή το βιβλίο και τελικό της στόχο αυτό το προϊόν, υφαίνει περίτεχνα το πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό σκηνικό, μέσα στο οποίο η παραγωγή της γνώσης και η εκδοτική δραστηριότητα στον τόπο μας, έζησαν και ζουν μια τραγική περιπέτεια.

Περ. «Διαβάζω»

Η κίνηση των ιδεών στην Ελλάδα που η εκδοτική δραστηριότητα αποτελεί έκφρασή της, δεν μελετήθηκε ποτέ ως ένα φαινόμενο με βαθύτερες κοινωνικές και πολιτικές ρίζες. Ιδιαίτερα η έκρηξη του βιβλίου στα χρόνια της δικτατορίας και ο ρόλος και η λειτουργία μερικών εκδοτικών οίκων κείνη την εποχή έχει παρασιωπηθεί τελείως. Το βιβλίο του Λουκά Αξελού τα θίγει όλα αυτά και αποτελεί μια θαρραλέα, πρώτη προσπάθεια για την αποκατάσταση της αλήθειας. Η ιστορία διεκδικεί τα δικαιώματά της...

Περ. «Εικόνες»